

Boże Ciało – od herezji do jednego z głównych świąt Kościoła

3 czerwca 2021

Kościelne święto Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa to jedna z największych katolickich uroczystości w kalendarzu liturgicznym. Co ciekawe, na początku swego istnienia uznana została za herezję.

Początek tradycji obchodzenia święta Bożego Ciała sięga XIII wieku. U progu tego stulecia – na Soborze Laterańskim IV (1215) – w Kościele katolickim przyjęto dogmat o transsubstancjacji, czyli przemianie substancji chleba i wina, w ciało i krew Chrystusa z zachowaniem ich naturalnych przypadłości takich jak smak, wygląd, forma itp. Wiązało się to z coraz mocniejszymi wpływami filozofii greckiej oraz tradycji scholastycznej w teologii Kościoła zachodniego.

Wraz z ogłoszeniem dogmatu, wzrosło zainteresowanie kultem Eucharystii, która przestawała być jedynie elementem liturgii, lecz coraz mocniej postrzegana była jako dowód na trwałą obecność Chrystusa na Ziemi. Święto eucharystyczne przypadało w tym okresie zwyczajowo w Wielki Czwartek, w czasie, którego – zgodnie z tradycją ewangeliczną – Jezus po raz pierwszy dokonał przemiany chleba i wina w swoje Ciało i Krew.

HEREZJA

Głównym bodźcem do ustanowienia oddzielnego święta Ciała i Krwi Chrystusa, niezależnego od obchodów Triduum Paschalnego, były objawienia, jakich doznała przeorysza zgromadzenia augustianek w Mont Cornillon koło Liege, św. Julianna z Cornillon. Około roku 1207, jako szesnastoletnia dziewczyna,

przeżyła pierwsze widzenia, choć były one jeszcze mgliste i niezrozumiałe. Zgodnie z tradycją hagiograficzną, dopiero kilkanaście lat później, w 1245 roku, św. Juliannie ukazać miał się Chrystus, który w widzeniu domagał się ustanowienia święta Eucharystii na pierwszy czwartek po święcie Trójcy Przenajświętszej. Miało mieć ono charakter radosny i dziękczynny, inny od podniosłej atmosfery Wielkiego Czwartku.

O swoich objawieniach Julianna opowiedziała bł. Ewie z Liege – pustelniczce żyjącej pod rygorem rekluzji (kontaktowania się ze światem jedynie przez kratę lub okienko), oraz augustiance Izabeli z Mont Cornillon. Wkrótce informacja o objawieniach dotarła również do ówczesnego biskupa Liege Roberta z Thourotte, który zlecił lokalnym teologom zbadanie sprawy.

Po pozytywnym werdykcie komisji teologicznej, która uznała objawienia Julianny za zgodne z nauką Kościoła, w 1246 z inicjatywy Roberta odbyła się pierwsza procesja eucharystyczna w dniu wskazanym w objawieniach. Jednakże jeszcze tego samego roku biskup zmarł, a w kręgach kościelnych pojawiły się wątpliwości dotyczące objawień i rzetelności badań komisji teologów. Wkrótce zaczęto również wysuwać przeciwko Juliannie oskarżenia o herezję, a decyzję o wprowadzeniu święta Bożego Ciała w diecezji Liege, uznano za przedwczesną. Zarzuty te spowodowały, że święto przestało być obchodzone.

URBAN IV – PAPIEŻ OD BOŻEGO CIAŁA

Pod wpływem tych oskarżeń św. Julianna opuściła Mont Cornillon i po kilkuletniej tułaczce po okolicznych klasztorach zmarła w 1258 w Fosses-La-Ville. Sprawa święta Eucharystii nie została jednak zapomniana. Za namową bł. Ewy z Liege problemem tym zajął się Jakub Pantaléon z Troyes, ówczesny archidiakon w Liege, a późniejszy biskup Verdun, patriarcha Jerozolimy, a od 1261 papież Urban IV. W czasie pełnienia kolejnych godności kościelnych, wielokrotnie podnosił sprawę kultu Bożego Ciała i Krwi, oskarżenia wysuwane przeciwko św. Juliannie uznając za niesłuszne i nieprawdziwe.

Do ostatecznego uznania święta Bożego Ciała za ogólnokościelne, Urbana IV skłonił jednak dopiero cud eucharystyczny, jaki miał miejsce w Bolsenie (w środkowych Włoszech) w 1263 roku. W czasie jednej z Mszy, podczas przemienienia, odprawiający kapłan zauważyć miał, że z konsekrowanej hostii, wprost na leżący na ołtarzu korporał, zaczynały spadać krople krwi. Poplamiona krwią chusta została przesłana papieżowi, który w tym czasie przebywał w Orvieto w Umbrii. Urban IV umieścił relikwię w tutejszej katedrze, a pod wpływem fascynacji cudem rozpoczął aktywne starania, których celem miało być ustanowienia święta Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa obowiązującego dla całego Kościoła katolickiego.

ŚWIĘTO KOŚCIELNE

Ułożenie liturgii i tekstów odczytywanych w czasie święta, papież zlecił samemu św. Tomaszowi z Akwinu, który na tę okazję stworzył jeden z najpiękniejszych hymnów kościelnych pt. „Pange lingua” (Sław języku...).

11 sierpnia 1264 roku papież Urban ogłosił bullę *Transiturus de hoc mundo*, na mocy której Boże Ciało stało się świętem całego Kościoła. W październiku tego samego roku papież zmarł, a o uroczystościach święta Bożego Ciała zapomniano. Przypomniał o nim dopiero w 1314 roku papież Klemens V. Ostatecznie jednak uroczystość zatwierdził Jan XXII, który włączając bullę z 1264 roku do zbioru praw kanonicznych tzw. *Klementyn*, nadał postanowieniu Urbana IV moc obowiązującą. W 1389 roku, papież Urban VI, wliczył uroczystości Najświętszego Ciała i Krwi w poczet głównych świąt Kościoła.

Boże Ciało przyjęło się wkrótce głównie na terenie Francji, Niemiec i Włoch. Tam też kształtowały się pierwsze tradycje związane z obchodzeniem tego dnia. W środowiskach niemieckich powstał m.in. zwyczaj procesji do czterech ołtarzy i odczytywania przy nich ewangelii nawiązujących do tematyki święta. Stamtąd najpewniej obyczaj trafił na grunt polski.

W Polsce, Boże Ciało obchodzone było od 1320 roku, kiedy biskup krakowski Nankier ustanowił je dla diecezji krakowskiej. Jednakże za święto obowiązujące we wszystkich diecezjach polskich uznał je dopiero synod gnieźnieński z 1420 roku.

Autorstwo: Sebastian Adamkiewicz

Źródło: Histmag.org

Licencja: [CC BY-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)